

Motion till riksdagen 2013/14:K19

av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V)
med anledning av prop. 2013/14:70

Ökad insyn i partiers och valkandidaters finansiering

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att 1 och 4 §§ samt bestämmelsen om ikraftträdande bör ges den lydelse som anges i bilaga 1.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att även partiernas sidoorganisationer ska vara redovisnings-skyldiga enligt lagen om insyn i finansiering av partier.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att partiorganisationerna på lokal och regional nivå är redovisningsskyldiga enligt lagen om insyn i finansiering av partier samt att det är dessa partiorganisationers skyldighet att redovisa sina intäkter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att den valkandidat som har fått en ledamots- eller ersättarplats i riksdagen eller Europaparlamentet ska redovisa sina intäkter för personvalskampanjen.

Inledning

Vänsterpartiet välkomnar en tydligare reglering som gör att allmänhetens insyn i partiernas finansiering ökar. Öppenhet och insyn utgör nödvändiga förutsättningar för ett demokratiskt samhälle. Det är av yttersta vikt att människor har högt förtroende för sina riksdagsledamöter och de politiska partier de företräder. För att bibehålla förtroendet ska det framgå vems intressen ledamoten och partiet tjänar. Är det väljarens, ett företags eller någon annans intressen? Ett sätt att hantera detta och även minska risken för korruption är

Fel! Okänt namn på

att införa krav på offentlig redovisning av hur partier och riksdagsledamöter finansierar sin verksamhet och sina valrörelser.

Redovisning av partiers och valkandidaters intäkter

Vi är helt överens om att en ökad öppenhet behövs vad gäller insynen av partiers intäkter. Vänsterpartiet anser därför i likhet med Lagrådet att det är diskutabelt att begränsa insynsredovisningen till att endast omfatta partiernas politiska verksamhet. Det framstår som en onödigt luddig formulering, då all verksamhet som partierna bedriver direkt eller indirekt torde syfta till att uppnå sina respektive politiska mål. Det anges i propositionen att regeringens uppfattning är att administrativ verksamhet är en naturlig och integrerad del av partiets politiska verksamhet och en förutsättning för den verksamhet partiet bedriver i syfte att uppnå sina politiska mål. Det anges dock även att sådan verksamhet som saknar politiska inslag eller där de politiska inslagen är i det närmaste obefintliga inte omfattas av redovisningsskyldigheten. Frågan är dock var skiljelinjen går mellan sådan verksamhet som anses vara en naturlig och integrerad del i partiets politiska verksamhet och sådan verksamhet som helt eller delvis saknar politiska inslag. Vänsterpartiet befarar att det kan uppstå viss gränsdragningsproblematik avseende vad som ska omfattas av redovisningen. Riksdagen bör därför besluta att 1 och 4 §§ samt bestämmelsen om ikraftträdande ges den lydelse som anges i bilaga 1. Detta bör riksdagen besluta.

Vänsterpartiet anser att även partiernas sidoorganisationer ska omfattas av redovisningsskyldigheten. Vi tycker inte det är tillräckligt att partierna endast behöver redovisa vilka bidrag som mottagits från sidoorganisationerna. Utifrån lagens syfte torde det vara självklart att även respektive sidoorganisation ska åläggas en redovisningsskyldighet som motsvarar de regler och krav som gäller för partierna. Vi anser dock att respektive sidoorganisation ska vara ansvarig för sin egen redovisning. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att även partiernas sidoorganisationer ska vara redovisningsskyldiga enligt lagen om insyn i finansiering av partier. Det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning om att även valkandidater ska omfattas av redovisningsskyldigheten, men har invändningar mot att redovisningsskyldigheten avgränsas till att enbart avse personvalskampanjer. Eftersom det inte finns någon entydig definition av begreppet personvalskampanj är det inte osannolikt att det kan uppstå svårigheter med vilka typer av aktiviteter och dylikt som faller inom respektive utanför redovisningsskyldigheten. Dessutom framstår en sådan avgränsning som direkt inkonsekvent, med beaktande av att lagens syfte är att förebygga att partier och ledamöter genom sin centrala position i det offentliga beslutsfattandet låter sig styras av andra bakomliggande intressen. I likhet med Lagrådet anser Vänsterpartiet att en kandidat eller vald ledamot kan antas ha minst lika stor glädje av ett all-

mänt och regelbundet bidrag över en längre tid som av ett särskilt bidrag under en personvalskampanj. Det är inte heller svårt att föreställa sig att en regelbunden sponsring av en vald politiker i samma, eller större, utsträckning som ett engångsbidrag till en personvalskampanj, kan vara ägnad att göra hen potentiellt samarbetsvillig. Likaså kan den som önskar ge ett större bidrag till ett parti, men som vill undvika registrering, ge bidraget i form av ett periodiskt bidrag till enskilda politiker.

Regeringen menar att frågan behöver utredas ytterligare innan det går att ta ställning till om det ska införas en redovisningsskyldighet för valkandidater och valda ledamöter som inte är begränsad till personvalskampanjer. Vänsterpartiet delar inte fullt ut uppfattning om att en sådan ordning behöver utredas vidare, men tillstyrker ändå förslaget om att låta frågan ingå i det uppdrag som ges till den parlamentariskt sammansatta kommittén.

Redovisningsskyldighet för partier på regional och lokal nivå

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till en ordning som innebär att det är partierna på central nivå som ska ansvara för att samla in, sammanställa och redovisa intäkterna för partiorganisationen i sin helhet, dvs. även på lokal och regional nivå. Partierna skulle i sådana fall under en relativt kort tidsperiod behöva samla in och sammanställa uppgifterna, justera intäktsredovisningen för att undvika att intäkter dubbelredovisas till följd av överföringar mellan olika organisatoriska nivåer samt tillse att redovisningen granskas av partiets revisorer. Vänsterpartiet finner inte att en sådan ordning är praktiskt genomförbar och kan tillämpas för partierna. En alternativ ordning vore i stället att ålägga partiorganisationerna på respektive nivå att på begäran redovisa sina intäkter.

I likhet med vad som anförts ovan om vikten av insyn och öppenhet är det angeläget att en reglering avseende redovisningsskyldigheten för partierna på lokal och regional nivå snarast kommer till stånd. I propositionen föreslås dock att frågan om redovisningsskyldigheten avseende partiernas verksamhet på lokal och regional nivå ska utredas vidare. Vänsterpartiet anser inte att det behövs någon vidare utredning av frågan i detta hänseende. Det lagförslag som nu presenterats går mycket väl att applicera på partiorganisationernas lokala och regionala nivå. Som ovan anförts menar vi att varje nivå inom partierna ska vara ansvarig för sin egen redovisning.

Regeringen bör därför skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att partiorganisationerna på lokal och regional nivå är redovisningsskyldiga enligt lagen om insyn i finansiering av partier samt att det åligger partiorganisationerna på lokal respektive regional nivå att redovisa sina intäkter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Partiernas ansvar för redovisningen av valkandidaters personvalskampanjer

I propositionen föreslås att intäkter som avser en valkandidats personvalskampanj ska redovisas av det parti som valkandidaten ställer upp i valet för. Redovisningsskyldigheten ska omfatta de valkandidater som utses till ledamöter eller ersättare för ledamöter i riksdagen eller Europaparlamentet. Det behövs ökad öppenhet även i detta hänseende, men Vänsterpartiet anser inte att redovisningsskyldigheten ska vila på partierna. Det är rimligare att den enskilde valkandidaten själv redovisar sina intäkter. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att det är den valkandidat som erhållit en ledamots- eller ersättarplats i riksdagen eller Europaparlamentet som ska redovisa sina intäkter för personvalskampanjen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Anonyma bidrag

Syftet med förslaget är ökad öppenhet om partiers finansiering och att förebygga korruption, men i propositionen föreslås inget förbud mot att ta emot anonyma bidrag. Regeringens förslag till reglering angående anonyma bidrag motverkar således lagens syfte genom att intäktsredovisningen blir inkomplett och innebär att allmänhetens insyn i detta hänseende inte kan upprätthållas, vilket även kan ge upphov till misstro mot redovisningarna och spekulationer om korruption. Vänsterpartiet anser inte att partierna ska få ta emot anonyma bidrag, och frågan behandlas vidare i en separat motion tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Bilaga 1

1 § Syftet med lagen är att trygga allmänhetens insyn i hur partier finansierar sin verksamhet och hur valkandidater finansierar sina personvalskampanjer.

4 § Ett parti ska redovisa till Kammarkollegiet hur det har finansierat sin verksamhet. Av redovisningen ska det tydligt framgå vilka medel som har kommit verksamheten till godo och varifrån medlen kommer (intäktsredovisning).

Ikraftträdande

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2014 och tillämpas första gången ifråga om intäktsredovisning för kalenderåret 2014 eller det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2013.

2. För intäktsredovisning som avser kalenderåret 2014 eller det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2013 gäller redovisnings-

Fel! Okänt namn på

skyldigheten enligt 6–8 §§ dock endast i fråga om intäkter som har kommit
verksamheten till godo efter utgången av mars 2014.

Stockholm den 23 januari 2014

Mia Sydow Mölleby (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Eva Olofsson (V)

Marianne Berg (V)

Lars Ohly (V)

Lena Olsson (V)